

Inzending over het Klimaatplan 2025-2035

Wij willen graag onze zorgen delen over het prominente gebruik van koolstofverwijderingsprogramma's in het klimaatbeleid. Op pagina 18 wordt het volgende benadrukt: "Koolstofverwijdering speelt een cruciale rol ter compensatie van emissies die ondanks een maximale inspanning niet te vermijden zijn". Verder wordt ernaar verwezen dat "in Nederland in 2050 nauwelijks nog broeikasgasemissies zijn en dat de resterende emissies in eigen land of binnen de EU worden gecompenseerd door vastlegging van koolstof, bijvoorbeeld in bossen of onder de grond" (p.23). We pleiten voor een verschuiving van compensatiegerichte maatregelen naar directe emissiereducties, met aandacht voor rechtvaardigheid en het respecteren van mensenrechten.

Probleemanalyse

Het klimaatplan 2025-2035 stelt dat koolstofverwijdering een cruciale rol speelt in het compenseren van resterende emissies. Onderzoek toont echter aan dat koolstofverwijdering vaak gebaseerd is op misleidende aannames en een gebrekkige wetenschappelijke basis. Zo zijn de kerncriteria voor compensatie – additionaliteit (meerwaarde), permanentie (lange termijn bestendigheid) en uitsluiting van dubbelrekening (zie deze [publicatie](#) voor een diepgaande uitleg hierover) – moeilijk te onderbouwen en gemakkelijk te manipuleren.

Het idee van compensatie is gebaseerd op een eenvoudig uitgangspunt: om de uitstoot die op de ene locatie vrijkomt te compenseren, kunnen bedrijven koolstofkredieten kopen die staan voor een even grote hoeveelheid uitstoot die op een andere locatie is vermeden, verwijderd of verminderd. Het koolstofcompensatiesysteem gaat ervan uit dat koolstofkredieten een 'echte' en 'permanente' vermindering van de uitstoot vertegenwoordigen. Onderzoek heeft echter herhaaldelijk aangetoond dat het een systeem is met ernstige structurele gebreken en dat het gemakkelijk te manipuleren is. Het resultaat is dat kopers van koolstofcredits vaak gebruik maken van wat '[fantomcredits](#)' of '[junk credits](#)' worden genoemd, wat betekent dat deze credits geen enkele uitstoot 'ongedaan maken', behalve op papier.

Structurele gebreken

Het is ook belangrijk om te onderstrepen dat de problemen die in academisch, media- en maatschappelijk onderzoek over de CO2-compensatie-industrie zijn vastgesteld, niet kunnen worden omschreven als een paar 'rotte appels'. Veel van de onderzoeken keken naar het compensatiesysteem, niet alleen naar individuele gevallen. Uit een onderzoek van [The Guardian, Die Zeit en Source Material](#) bleek bijvoorbeeld dat meer dan 90% van de op bossen gebaseerde koolstofcompensaties die gecertificeerd waren door Verra, een standaard voor de vrijwillige koolstofmarkt die als kwaliteitskeurmerk dient, waardeloos waren. Een belangrijk onderzoeksinitiatief van het [Berkeley Carbon Trading Project](#), dat de kwaliteit beoordeelde van de vier meest gebruikte REDD+-methodologieën van Verra, legde bloot hoe het systeem projectontwikkelaars in staat stelde veel meer koolstofcredits te claimen dan ze kunnen rechtvaardigen met daadwerkelijke reducties.

Gevolgen voor mensenrechten

Naast de structurele gebreken zijn er bij koolstofverwijdering ook ernstige risico's op mensenrechtenschendingen. Een reeks [rapporten](#) en [onderzoeken](#) in de afgelopen twee jaar brachten mensenrechtenschendingen, [landroof](#) en [conflicten](#) in verband met koolstofcompensatieprojecten. In 2017 beoordeelde [CIFOR](#), een organisatie die over het algemeen positief staat tegenover koolstofmarkten, 85 tijdschriftartikelen over REDD+-processen (Reducing Emissions from

Deforestation and Forest Degradation), de belangrijkste regeling voor compensatieprojecten in grootschalige bosbouw. De analyse onthulde "meerdere aantijgingen van schendingen van rechten van inheemse bevolkingen". De beschuldigingen omvatten schendingen van het recht van inheemse groepen op participatie, erkenning en bescherming van traditionele gronden en schadeloosstelling.

De rapporten over mensenrechtenschendingen blijven zich opstapelen. In 2023 publiceerden SOMO en de Kenya Human Rights Commission [een rapport](#) over systematische seksuele intimidatie en misbruik bij een van de meest bekende compensatieprojecten: het Kasigau Corridor REDD+ project in Kenia. Het misbruik, dat mogelijk werd gemaakt door de ongelijke machtsdynamiek tussen enkele hoge functionarissen van het bedrijf achter het project en de lokale bevolking, hield minstens 10 jaar aan.

In 2024 publiceerde Human Rights Watch een [rapport](#) over een ander beroemd compensatieproject: het Southern Cardamom REDD+ project in Cambodja. Hun onderzoek documenteerde een gebrekkig raadplegingsproces en hoe het inheemse Chong-volk, dat al eeuwenlang in het Cardamom-gebergte woont, als gevolg van het compensatieproject te maken kreeg met gedwongen uitzettingen en strafrechtelijke vervolging voor het boeren en foerageren op hun voorouderlijk grondgebied.

In 2024 leidde de omvang van de schadelijke gevolgen voor de mensenrechten ertoe dat de speciale VN-rapporteur voor de rechten van inheemse volken, [Francisco Calí Tzay](#), opriep tot "een permanent moratorium, of op zijn minst een moratorium" op koolstofmarkten.

Aanbevelingen

We erkennen het cruciale belang van het beschermen van bossen en andere diverse ecosystemen, maar deze taak kan niet worden overgelaten aan een industrie die winsten maakt op basis van misleidende aannames en een gebrekkige wetenschappelijke basis. We roepen de Nederlandse overheid op om prioriteit te geven aan directe emissiereducties door onder andere het uitfaseren van fossiele brandstoffen en het ondersteunen van duurzame, rechtvaardige alternatieven. Wij adviseren:

- Stop met het stimuleren van koolstofverwijderingsprogramma's.
- Investeer in directe klimaatmaatregelen en een rechtvaardige transitie.
- Bescherm mensenrechten door strengere regulering van klimaatgerelateerde projecten.

Een uitgebreide bespreking en de gevolgen van koolstofverwijdering is te vinden in onze serie ["Facing the facts: carbon offsets unmasked"](#). In deze serie pakken we enkele van de meest gebruikte mythes uit die worden gebruikt om de CO2-compensatie-industrie te rechtvaardigen en te promoten, specifiek voor op land-gebaseerde koolstofverwijderingsactiviteiten.

1. **Inleiding: 'A brief history of colonialism, climate change and carbon markets':** <https://www.somo.nl/history-colonialism-climate-change-carbon-markets/>
2. **Myth: "Pricing carbon is the most efficient way to make polluters pay":** <https://www.somo.nl/myth-carbon-offsets-reduce-emissions/>
3. **Myth: "Flaws in carbon offsetting can be fixed"** <https://www.somo.nl/myth-flaws-carbon-offsetting-can-be-fixed/>
4. **Myth: "Carbon offsets are vital to address the climate and deforestation crises"** <https://www.somo.nl/myth-offsets-vital-for-climate-crisis/>
5. **Myth: "Carbon offsets are the most efficient way to finance climate action in the Global South"** <https://www.somo.nl/carbon-offsets-are-diverting-money-away-from-climate-action-in-the-global-south/>

6. **Myth: “Carbon offsets bring added benefits to communities”** <https://www.somo.nl/carbon-offsets-often-disenfranchise-communities/>
7. **Myth: “Companies that offset their emissions decarbonise faster and are climate leaders”** <https://www.somo.nl/climate-leadership-means-reducing-real-emissions/>
8. **Myth: “Carbon offsets need to be scaled up to have a real impact”** <https://www.somo.nl/scaling-up-carbon-markets-means-scaling-up-emissions-and-abuse/>
9. **Conclusie: If not carbon offsets, then what?** <https://www.somo.nl/if-not-offsets-then-what-alternatives-to-carbon-offsetting/>

Neem gerust contact op met [SOMO](#) als er nog vragen zijn over koolstofverwijdering en de impact daarvan op het klimaat en mensenrechten.